

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 260/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného opatrovníkom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených JAVOR – TOKÁR advokátskou kanceláriou, s. r. o., Stará Vajnorská 37, Bratislava, IČO 36 264 750, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Michal Tokár, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 288/2021 z 30. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. marca 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia požadujú zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a zároveň aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli v procesnom postavení žalobcov 1 až 4, ktorí sa v konaní vedenom Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 C 76/2014 proti žalovanému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný 1“) a žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný 2“), domáhali nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do ich súkromného a rodinného života z dôvodu dopravnej nehody, pri ktorej chodec – žalobca 1 (sťažovateľ [REDAKOVANÉ])

██████████) utrpel ťažké zranenie s trvalými následkami, ktoré výrazne zasiahli na života žalobcov 2 až 4 (sťažovatelia ██████████, ██████████ a ██████████). V označenom konaní vedenom okresným súdom sa žalobca 1 domáhal z titulu nemajetkovej ujmy zaplattenia sumy 100 000 eur, žalobcovia 2 a 3 sa domáhali z titulu nemajetkovej ujmy zaplattenia sumy každému po 50 000 eur a žalobkyňa 4 sa domáhala z titulu nemajetkovej ujmy zaplattenia sumy 25 000 eur.

3. Konanie bolo právoplatne ukončené rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Co 18/2021 z 28. apríla 2021, ktorý bol založený na znaleckom dokazovaní a vlastnej úvahe krajského súdu o stanovení miery zodpovednosti za škodu. V časti trov konania bol žalovaným priznaný proti jednotlivým žalobcom 1 až 4 nárok na náhradu trov konania v rozsahu 80 % s tým, že žalovaní 1 a 2 v podaných odvolaniach nesúhlasili s rozhodnutím okresného súdu v časti nároku na náhradu trov konania a aplikáciou § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). S námietkami žalovaných sa krajský súd v plnom rozsahu stotožnil, nevidel žiadne výnimočné okolnosti, pre ktoré by nebolo možné žalovaným ako úspešným v spore nárok na náhradu trov konania priznať. Sťažovateľmi uplatnené nároky považoval krajský súd za likvidačné a v príkrom rozpore s účelom náhrady nemajetkovej ujmy, a preto je aplikácia § 257 CSP krajne nespravodlivá a predstavuje neprimeranú tvrdosť vo vzťahu k úspešným stranám sporu.

4. Najvyšší súd uznesením č. k. 7 Cdo 288/2021 z 30. novembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) dovolanie sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu odmietol a svoje rozhodnutie v časti námietky proti rozhodnutiu o trovách konania odôvodnil (poukazujúc na rozsudok krajského súdu) tým, že v prípade priznania nároku na náhradu trov žalovaným krajský súd vychádzal z miery zodpovednosti sťažovateľa 1 a žalovaného 1 za vznik dopravnej nehody, na základe čoho ustálil pomer úspechu žalovaných v spore na 80 %. Krajský súd tiež uviedol, že nezohľadňoval neúspech sťažovateľov pri krátení v konečnom dôsledku priznanej náhrady. Aj keď krajský súd ustálil čiastočnú zodpovednosť vodiča – žalovaného 1 (10 %), správne pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania prihliadol na to, že miera zodpovednosti bola ustálená v pomere 90 % k 10 % . Dovolací súd konštatoval, že závery krajského súdu vyplývajú z vykonaných skutkových zistení, jeho rozhodnutie je konzistentné a presvedčivé.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Podstatou argumentácie sťažovateľov je tvrdenie o excese krajského súdu a najvyššieho súdu, v ktorého dôsledku došlo k porušeniu nimi označených práv zaručených ústavou a dohovorom tým, že krajský súd ignoroval existujúcu judikatúru a súdnu prax pri rozhodovaní o trovách konania. Zásadu úspechu vo veci treba podľa sťažovateľov uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu. Sťažovatelia v tejto súvislosti poukazujú na § 255 ods. 1 CSP, ktorý síce neobsahuje obdobné ustanovenie ako § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ale podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci, pričom ďalej tvrdia, že nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť uplatneného nároku, teda bol úspešný, čo sa týka základu nároku. Procesnú stranu totiž nemožno *ad absurdum* zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania je podľa sťažovateľov potrebné rozlíšiť,

čo je základné a čo sprevádzajúce, pričom základným je rozhodnutie, že do práva žalobcu bolo zasiahnuté, pričom suma plnenia je druhotná a nadväzujúca. Najvyšší súd nesprávne stotožnil mieru spoluzavinenia (mieru zodpovednosti žalovaného), ktoré bolo podkladom na rozhodnutie o priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy podľa kritérií stanovených v § 3 Občianskeho zákonníka, s pomerom úspechu strany.

6. Stanovenie miery zavinenia vzniku škody vo výške 90 % bolo len podkladom na rozhodnutie o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy sťažovateľov ako jednej zo skutkových okolností, za ktorých došlo k zásahu do osobnostných práv sťažovateľov. Stotožnenie miery spoluzavinenia žalovaného 1 s pomerom neúspechu sťažovateľov domáhajúcich sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do ich osobnostných práv je nesprávne a popiera § 13 Občianskeho zákonníka. Úspech sťažovateľov v spore nie je možné úplne stotožňovať s pomerom miery zavinenia poškodeného na vzniku škody, pretože rozhodnutie o uplatnenom nároku predstavuje širšie hodnotenie v rámci rozhodovacej činnosti súdu. Procesne úspešní sťažovatelia, čo sa týka základu nároku, boli zaviazaní nahradiť trovy, čo sa týka základu, neúspešným žalovaným v konaní, kde výška plnenia závisela od úvahy súdu, čo považujú za nesprávne.

7. Sťažovatelia rovnako namietajú, že pri rozhodovaní o trovách konania krajský súd opomenul § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, keď nad rámec svojej funkčnej príslušnosti (funkčne príslušný rozhodnúť bol súd prvej inštancie) uviedol, že úspech žalovaných v rozsahu 80 % bude vypočítaný zo súm, ktoré boli v konečnom dôsledku odvolacím súdom žalobcom 1 až 4 priznané, a nie z výšky náhrady nemajetkovej ujmy tak, ako si ju sťažovatelia uplatnili v žalobe. Tarifnou hodnotou na výpočet trov konania žalovaných však nemá byť ich úspech, ale ich neúspech, teda to, čo bolo priznané sťažovateľom.

8. Sťažovatelia tiež namietajú porušenie označených práv aj v spojitosti s rozhodnutím vo veci samej. Najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov bez vecného skúmania správnosti rozsudku krajského súdu. Sťažovatelia v dovolaní namietali, že krajský súd nesprávne právne posúdil, že rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená, a to od úvahy o pomernom rozdelení škody medzi škodcom a poškodeným, od posúdenia všetkých skutočností, ktoré prispeli k vzniku škody a toho, do akej miery sa na škodlivom výsledku podieľali príčiny na oboch stranách. Krajský súd dospel k záveru, že vodič motorového vozidla mohol pri vynaložení všetkého úsilia zabrániť zrážke s chodcom už len tým, že by od neho dodržal bezpečný bočný odstup, stanovenie miery zodpovednosti za škodu v pomere 90 % k 10 % v neprospech chodca je preto nesprávne. Krajský súd túto otázku posúdil nesprávne, neposkytol náležité odpovede, jeho právne úvahy o miere zodpovednosti sú nepreskúmateľné.

9. Vo vzťahu k stanoveniu miery zavinenia sťažovatelia namietajú, že konajúce súdy síce mali rozhodnúť na základe individuálnych skutkových okolností prejednávanej veci, avšak takéto rozhodnutie malo vyplývať z jasne zadaných všeobecných a objektívnych kritérií pre takéto rozhodnutie, teda ich rozhodnutie o stanovení miery zavinenia dopravnej nehody jednotlivými účastníkmi malo byť založené na hodnotení významu a miery porušenia právnych povinností škodcom a poškodeným, teda o aké významné povinnosti išlo, aké závažné bolo ich porušenie

a aký malo vplyv na vznik škody. Konajúce všeobecné sudy kritéria na rozhodnutie o stanovení miery zavinenia dopravnej nehody jednotlivými jej účastníkmi vo svojom rozhodnutí vôbec nezadefinovali. Dovolací súd podstatu týchto námietok sťažovateľov opomenul.

10. V ďalšej dovolacej námietke sťažovatelia namietali, že právnou otázkou, ktorá vyplynula z vykonaného dokazovania, ktorú odvolací súd nesprávne právne posúdil a ktorá dosiaľ nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, je otázka, či len samotný pohyb chodca po nesprávnej strane vozovky je v príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou, ak takého zrazí motorové vozidlo. Takto nastolenú právnú otázku dovolací súd nepreskúmaval s odôvodnením, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia predmetnej právnej otázky vymedzenej v dovolaní, na základe čoho dospel dovolací súd k záveru, že dovolacia námietka nesprávneho právneho posúdenia v súvislosti s touto otázkou nemohla založiť prípustnosť dovolania. Sťažovatelia považujú záver dovolacieho súdu, že rozhodnutie súdov nižšieho stupňa nebolo založené na nesprávnom právnom posúdení takto nastolenej právnej otázky, za nesprávny, neodôvodnený a arbitrárny.

11. Sťažovatelia ďalej uviedli, že krajský súd teda nesprávne vyhodnotil otázku, že samotný pohyb chodca po vozovke pod vplyvom alkoholu nie je konaním v rozpore s jeho právnymi povinnosťami a táto skutočnosť sama osebe nie je príčinou vzniku škody. Príčinou vzniku škody preto nemôže byť skutočnosť, že chodec sa po vozovke pohybuje pod vplyvom alkoholu, ale iba samotné jeho správanie v cestnej premávke prejavujúce sa (hoci aj v dôsledku požitia alkoholu) v správaní v rozpore s pravidlami cestnej premávky. Dovolací súd tak vôbec nedal odpoveď na dovolaciu námietku sťažovateľov, iba vyslovil (nesprávnu) skutkovú argumentáciu, pričom opomenul podstatu argumentácie, že uvedená skutočnosť nepredstavuje porušenie právnej povinnosti, a preto nemôže byť považovaná za príčinu vzniku škody, a že pokiaľ je pričítané na ťarchu chodca ako príčina dopravnej nehody jednak správanie v rozpore s pravidlami cestnej premávky (ovplyvnené požitím alkoholu) a jednak aj samotné požitie alkoholu, je na jeho ťarchu pričítané dvakrát to isté (*ne bis in idem*).

12. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu preto sťažovatelia považujú za nesprávne, nespravodlivé a nesúladne so zákonnou a s ústavnou právnou úpravou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia uvedených práv, pričom k ich porušeniu malo dôjsť predovšetkým v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov prvoinštančného konania a odvolacieho konania. Krajský súd svoje rozhodnutie, ktoré bolo odobrené najvyšším súdom, založil v časti posudzovaného nároku na náhradu trov konania na miere súdom stanovenej zodpovednosti za vznik dopravnej nehody, na základe čoho bol ustálený pomer úspechu žalovaných na 80 %. Sťažovatelia boli zaviazaní nahradiť trovy procesne neúspešným žalovaným v rozpore s judikatúrou v konaní, kde výška plnenia závisela od úvahy súdu. Sťažovatelia tiež namietali, že najvyšší súd neskúmal vecnú správnosť rozsudku krajského súdu, pretože nimi nastolené právne otázky považoval za skutkové okolnosti. Na základe uvedeného považujú sťažovatelia napadnuté rozhodnutie za neodôvodnené a arbitrárne.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie:

14. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

15. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia má podať jasne a zrozumiteľne odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05).

16. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd [čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01)].

17. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre pravidelne pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

18. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

K námietke sťažovateľov proti rozhodnutiu o náhrade trov konania:

19. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje každému základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Civilnom sporovom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy).

Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08).

20. Ústavný súd nespochybňuje, že za určitých okolností možno k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť aj v súvislosti s námietkami sťažovateľov smerujúcimi proti právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu o náhrade trov súdneho konania. Vo všeobecnosti však platí, že rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť vyslovenia porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

21. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej a platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

22. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojoľne možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojoľli (arbitrážnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

23. Úlohou ústavného súdu bolo preto preskúmať, či požadované limity spravodlivého súdneho konania boli v prípade sťažovateľov dodržané a či sa náležité posúdenie veci sťažovateľov odrazilo v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní relevantných otázok, teda aj v náležitom odôvodnení namietaného rozhodnutia o trovách prvoinštančného a odvolacieho konania.

24. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú predovšetkým nesprávnu interpretáciu § 255 ods. 1 CSP pri rozhodnutí o náhrade trov konania s argumentáciou, že ich ako úspešných žalobcov,

čo sa týka základu uplatneného nároku, nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku konania, ktorý závisí od úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Sťažovatelia poukázali na to, že miera zodpovednosti bola v danej veci ustálená v pomere 90 % k 10 % s tým, že miera zavinenia žalovaného 1 ako vodiča motorového vozidla predstavuje 10 %. Na základe uvedeného krajský súd ustálil, že žalovaní majú nárok na náhradu trov konania proti každému zo žalobcov (sťažovateľov) v rozsahu 80 %. Podľa názoru sťažovateľov je potrebné vykladať § 255 ods. 1 CSP v súlade so základnými princípmi civilného sporového konania a zohľadňovať najmä kritérium spravodlivosti. Sťažovatelia tvrdia, že aj napriek tomu, že v Civilnom sporovom poriadku absentuje výslovná právna úprava výpočtu trov v konaniach, v ktorých vyčíslenie plnenia spadá do výlučnej diskrečnej právomoci súdu, má byť aplikované pravidlo vyplývajúce z § 142 ods. 3 OSP. Túto svoju úvahu odôvodňujú judiciálnymi závermi všeobecných súdov, od ktorých sa všeobecné sudy konajúce v tejto veci mali odkloniť.

25. Nezhodu medzi sťažovateľmi a krajským súdom a najvyšším súdom možno vyjadriť ako nezhodu medzi doslovným výkladom normatívneho textu a historickým výkladom zohľadňujúcim vývoj právnej úpravy. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že ústavný súd sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyjadril k vzájomnému vzťahu medzi jazykovými výkladovými metódami a ostatnými metódami interpretácie normatívneho textu a uviedol, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v takom prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona, ako aj v záujme ochrany ústavnoprávnych princípov vrátane ochrany základných práv. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, najmä teleologický, systematický a historický výklad vrátane ústavne konformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).

26. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

27. Z už citovaných ustanovení Civilného sporového poriadku vyplýva, že kritériom na priznanie nároku na náhradu trov konania je miera úspechu vo veci, ktorá sa zisťuje u žalobcu, ako aj u žalovaného. Miera úspechu vo veci vo všeobecnosti závisí od vzťahu meritórneho rozhodnutia k žalobnému petitu, ktorý bol naposledy urobený vo veci samej. Z dispozície citovaného § 255 ods. 2 CSP ďalej vyplýva, že čiastočný úspech vo veci sa môže v rozhodnutí o trovách konania prejavíť dvoma spôsobmi, a to tak, že súd (i) náhradu trov konania pomerne rozdelí alebo (ii) náhradu trov konania neprizná žiadnej zo strán. Pravidlo vyplývajúce z § 142 ods. 3 OSP (náhradu trov konania v plnom rozsahu môže súd priznať tomu účastníkovi, ktorý mal neúspech len v nepatrnej časti, alebo v prípade, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu) už nie je súčasťou normatívneho textu vyplývajúceho z § 255 CSP, čo je potrebné rešpektovať. Vo vzťahu k pravidlu vyplývajúcejmu z § 142 ods. 3 OSP

je vhodné tiež uviesť, že toto pravidlo predstavovalo výnimku zo zásady pre rozhodovanie o náhrade trov konania pri čiastočnom úspechu vo veci (§ 142 ods. 2 OSP). Aplikácia označenej výnimky (plná náhrada trov konania) však ani za účinnosti právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku neprichádzala do úvahy vždy, ale iba v prípade, ak sa neúspech prejavil iba vo výške plnenia za predpokladu, že účastník konania na začiatku sporu túto výšku plnenia presne nepoznal a ani presne poznať nemohol.

28. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že spoločným menovateľom situácií, keď rozhodnutie o výške plnenia závisí od úvahy všeobecného súdu alebo od znaleckého posudku, je z pozície strán sporu počiatočná nepredvídateľnosť výsledku konania o výške uplatneného nároku, čo zároveň tieto situácie kvalitatívne odlišuje od ostatnej sporovej agendy, keď žalobca vie spoľahlivo kvantifikovať výšku svojho nároku. Z uvedeného vyplýva, že kritérium predvídateľnosti výsledku rozhodnutia všeobecného súdu žalobcom sa javí byť rozhodujúce pri úvahe medzi aplikáciou zásady úspechu v jej všeobecnom význame, keď sa miera úspechu vo veci zisťuje v závislosti od vzťahu meritórneho rozhodnutia k žalobnému petitu, ktorý bol naposledy urobený vo veci samej, a jej redukovanej významovej podobe, keď sa za úspech považuje už úspech v základe nároku.

29. Z už uvedeného možno urobiť čiastkový záver, že aplikácia pravidla, ktorého sa domáhajú sťažovatelia, v situácii, keď rozhodnutie závisí od úvahy súdu, musí mať svoje vnútorné limity, pretože ináč by bolo v rozpore s rozumným usporiadaním procesných vzťahov, aby za situácie zjavne bezúspešného uplatňovania práva, nie síce v jeho základe, ale v podobe jeho neprimeranej a zjavne nadsadenej výšky vo vzťahu k tej, ktorá v obdobných veciach vyplýva napríklad z ustálenej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, bola žalobcovi priznaná ochrana v podobe zachovania jeho práva na plnú náhradu trov konania proti žalovanému len preto, lebo bol úspešný v základe svojho nároku, ktorého výška však bola oproti žalobnému nároku súdom priznaná s výrazným obmedzením.

30. V okolnostiach danej veci zo skutkového hľadiska vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia boli so svojím nárokom v značnej miere neúspešní (rozsah meritórneho neúspechu sťažovateľov je zrejmý z výrokovej časti rozsudku krajského súdu), ako aj to, že ich nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bol zjavne neprimeraný vo vzťahu k tomu, čo vyplýva z rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Za rozhodujúce považuje ústavný súd aj to, že sťažovatelia boli v priebehu celého súdneho konania pred všeobecnými súdmi zastúpení právnym zástupcom, u ktorého možno predpokladať aspoň znalosť bežnej judikatúry v obdobných veciach, a to vrátane približných rámcov rozsahu náhrad nemajetkovej ujmy, čo významným spôsobom na ich strane zvyšuje mieru predvídateľnosti toho, ako môžu všeobecné súdy posúdiť nimi uplatnený nárok.

31. Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu (bod 27 odôvodnenia) v časti, v ktorej posúdil rozsudok krajského súdu týkajúci sa náhrady trov konania ako správny a zákonný, za ústavne akceptovateľné rozhodnutie.

32. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené východiská svojej ustálenej judikatúry konštatuje, že námietky sťažovateľov odôvodňujúce porušenie ich práv a smerujúce proti rozhodnutiu o náhrade trov konania, čo sa v okolnostiach daného prípadu vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľov, z hľadiska kritérií ústavnej udržateľnosti súdneho konania podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky proti procesnému postupu všeobecného súdu

vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej. Opačný prístup k posudzovaniu námietok sťažovateľov by v konečnom dôsledku smeroval k spochybňovaniu ústavného postavenia ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) a vyúsťoval do jeho vnímania ako riadnej (prípadne mimoriadnej) opravnej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 215/2018). Pre ústavný súd je rozhodujúce, že najvyšší súd (bez ohľadu na formu rozhodnutia o dovolaní sťažovateľov) dotknutú otázku vecne preskúmal a poskytol na jej riešenie ústavne udržateľnú odpoveď.

K námietke smerujúcej proti rozhodnutiu vo veci samej:

33. Po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľov bez meritórneho preskúmania ako neprípustné, ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti predložená argumentácia nie je spôsobilá spochybníť ústavnú konformnosť prijatých právnych záverov. Sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti opakujú argumentáciu, ktorú už uplatnili v dovolacom konaní pred najvyšším súdom. Právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania [§ 447 písm. c) CSP], pokiaľ ide o uplatnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a o nevymedzení dovolacích dôvodov spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP [§ 447 písm. f) CSP], pokiaľ ide o dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, je v napadnutom rozhodnutí zdôvodnený presvedčivo (body 23 až 34 odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu). Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za formalistické, neodôvodnené a ani za arbitrárne, t. j. také, ktoré by bolo založené na právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v zákone, resp. popierajú podstatu, zmysel a účel v napadnutom konaní aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku (upravujúcich prípustnosť dovolania a dovolacie dôvody v civilných veciach). V odôvodnení napadnutého rozhodnutia sa najvyšší súd zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s argumentáciou sťažovateľov, ktorou odôvodňovali prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Sťažovateľmi položené otázky (stanovenie miery zavinenia za dopravnú nehodu, posúdenie pohybu chodca po vozovke alebo prechádzajúceho cez vozovku pod vplyvom alkoholu ako príčiny vzniku škody) primárne neboli otázkami právnymi, ale otázkami skutkového stavu, ktorého zistením odvolacím súdom je dovolací súd viazaný (§ 442 CSP) a ktorý zákon ako možný (spôsobilý) dovolací dôvod nepozná (§ 420 a § 421 CSP *a contrario*). Právnu otázku zadanú sťažovateľmi ako otázku, či len samotný pohyb chodca po nesprávnej strane vozovky je v príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou, ak chodca idúceho po nesprávnej strane vozovky zrazí auto, posúdil najvyšší súd ako otázku od ktorej nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, poukazujúc na právne závery súdov nižšej inštancie.

34. Zo zákonného textu vyplýva, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa odvíjajú od formulácie právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej (ktorej riešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí), a zároveň od označenia ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, od ktorej sa odvolací súd odklonil, resp. ktorá je ním rozhodovaná rozdielne alebo v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená nebola. Ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci dospel k záveru, že záver najvyššieho súdu týkajúci sa vymedzenia položených otázok ako otázok skutkových, nie právnych, resp. otázky, od ktorej nezáviselo rozhodnutie súdov nižšej inštancie, nemožno považovať za nedostatočne odôvodnený.

35. Ústavný súd poukazuje na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľmi, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľov k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku (II. ÚS 99/2019, II. ÚS 363/2020).

36. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že nezistil možnosť porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok:

37. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy je potrebné uviesť, že sťažovatelia namietajú porušenie tohto práva v spojení s alebo v nadväznosti na namietané porušenie svojho práva na spravodlivý proces. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu tohto sťažovateľmi označeného práva.

38. Na základe už uvedeného ústavný súd musel ústavnú sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú postupom podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu